

NATALIJINI SPOMINI

Za začetek in konec: »Kako bolje?«

Na Zavodu RS za šolstvo v Ljubljani sem se zaposlila v devetdesetih, ko je ob ustaljeni mračni praksi v šolah brbotalo didaktičnih novotarij. Na zavod sem prispela s ciljem in prepričanjem: »Šolstvo je lahko boljše.«

Poučevati sem začela v osemdesetih na celodnevni šoli Dobrova pri Polhovem Gradcu, nadaljevala na Trnovem Ljubljani ob izobraževanju ob delu. Izjemno rada sem bila učiteljica. Radost učenja sem zaznavala pri večini otrok, če ne na začetku, pa na koncu šolskega leta. Učenje ostaja bistvo mojega življenja; prijetno, zabavno, zahtevno, a vedno rešljivo umevanje prilagajanja na svet.

Pedagoško svetovanje je tako. Omogoča in terja nenehno učenje »Kako bolje?«.

Zavod, mesto izzivov

Na Zavodu RS za šolstvo sem se priključila starostam – izkušenim in najvplivnejšim šolnikom. Mojo nemirnost in zagnanost je izjemno hitro prepoznal gospod Stane Jeraj in mi ponudil konkreten izziv; spopasti se s problemi, ki so jih ustvarjali strokovnjaki v svoji najboljši veri po uspehu. Izjemno plemenito delo, a hkrati napeto in krhko kot najfinejši kitajski porcelan je bilo videti pedagoško svetovanje. Včasih mi je bilo težko brzdati svojo energijo, ki je silila k uresničitvi, kdaj spet je bilo izjemno zahtevno razmišljati mi o strategijah spreminjanja navad drugih; brez prepričevanja, s ponujanjem priložnosti, zato, da bi ljudje sami prepoznali izzive namesto problemov.

Svetovanje je izjemno plemenito, misijonarsko delo, ki naj bi pripeljalo do uvida tistih, ki si morda niti ne želijo sprememb in tistih, ki ne vedo kako, če sploh spreminjati se. Zavod mi je na ta način ponudil izziv: »Kako svetovati ekspertom, da bi oni skupaj z mladimi izkusili smiselno uk?«.

Študijske skupine

Svetovali smo različno in raznovrstno ter vsaj za nekaj časa uspešno krmarili, kot na primer, ko smo prenovili stare aktivne študijske skupine. Koliko premišljevanja, predvidevanja, priprav, organizacij je bilo potrebnih, preden se je zavrtel konstrukt študijskih skupin, kjer smo študijsko pristopili do najbolj kompleksnih, zahtevnih didaktičnih elementov in mehanizmov »od spodaj navzgor« po varianti »kolega kolegu«. Še danes sem izjemno ponosna na sodelovanje s kolegi, na podporo izjemnih ljudi, ki so mi zaupali, sledili, priporočali, pomagali, ko smo soustvarjali na Stari pravdi v Ljubljani. Bili smo mlada skupina, sicer že preverjenih strokovnjakov, a pred novim izzivom in prav to nas je družilo, povezovalo in vsa sebična tekmovalnost se je vsaj za nekaj časa potuhnila. Izstopili so pristni sodelovalni odnosi, še bolj, ko je bil odziv vodij študijskih skupin izjemen in prav tako strokovnih delavcev v vrtcih in osnovnih šolah bolj, kot v srednjih. Kmalu je ideja študijskih skupin prerasla v

gibanje za boljšo šolo, kjer so se krepili odnosi med kolegi. Tako močno se je utrdila ta mreža v slovenskem šolstvu, da je ni pokončala niti nekajkratna vihra uvajanja novih učnih načrtov.

Študijske skupine obstajajo še danes in želim, da bi bile priložnost za profesionalni samorazvoj ob nasvetih, klepetih in hospitacijah kolegov, da bi ohranjale svojo vitalnost medsebojnega oplajanja šolskega vzgajanja in izobraževanja.

V »mašineriji« študijskih skupin je bil podpornik tudi pri zagotovitvi financ gospod Stane Jeraj. Kadar je imela ideja »sol«, po čemer je večkrat vprašal takratni minister dr. Slavko Gaber, potem nas je kolega Jeraj brezmejno podpiral pri realizaciji cilja. Kolegica Jurka Lepičnik Vodopivec je skupaj s kolegico Zmago Glogovec prirejala vsebino in oblike svetovanja za vrtce, a vse ideje smo premleli skupaj in jih tudi uresničevali v smislu podpore. Študijski zvezki, ki so nastajali na samem začetku, so bili izjemni strokovni prispevki kolegov, med njimi tudi kolega Dimitrija Beuermann, ki nam je pogosto pokazal kakšen računalniški trik in se vneto vključeval v študijske debate. Novinka Nevenka Bevc je sledila nalogi do trdne noči, ko smo pripravljali novo študijsko temo. Volga Stankovič je imela vse na zemljevidu in v glavi. Izvajala je koordinacijo nekaj tisoč ljudi, tako rekoč na pamet in iz rokava stresla izkušnjo, ki nam je prišla prav. Angelca Žagar ni nehala kopirati gradiv, če tudi je bila štiri popoldne. Bližnja ljudska kuhinja nam je postregla nemalokrat z zadnjimi kosi kruha in peciva, da smo ostali aktivni, vse dokler niso bile stvari nared za študijska srečanja. Silva Kosova je prevzela OPB-jevce, Urška Marganova šolske svetovalne delavce, Irma Veljičeva učitelje podružničnih šol, za njo pa Fani Nolimal, vsak svetovalec predmetnih in področnih skupin.

Pred samimi akcijami smo se posvetovali ob kavi v sejni sobi. Posvetovanja so bila kot nekakšne predpriprave, izpiti pred resničnimi strokovnimi srečanji, kjer nam je pogovor tekkel tako hitro, da se je bilo prav težko vrniti vanj ob izjemnih izkušnjah kolega Milana Adamiča in Zmage Glogovec ter drugih. Tako smo se izbrusili, preden smo prišli pred zahtevno publiko. Bili smo izbrušeni do mere, da smo se lotili še podiplomskega študija. Marsikdo od kolegov je dosegel naziv doktorja znanosti, med njimi Milan, Jurka, Silva, Dimitrij, Fani in sama.

Razvojni projekti

Kdor je hotel več, drugače, inventivno, je vstopil v kakšen zavodov projekt. V devetdesetih jih je zavod oznanil veliko, na primer integrirani pouk, projektno učno delo, diferencirani pouk, delo z nadarjenimi, ocenjevanje znanja. Projekti so se predstavljali in vabili k sodelovanju v zavodovih Obvestilih vzgojnoizobraževalnim organizacijam. Jurij Smerdelj, ki me je tudi sprejel na zavod poleg gospoda Jožeta Preloga, ki je podprl moj prihod na zavod, me je takoj zadolžil za vodenje nacionalnega projekta Opisno ocenjevanje v nižjih razredih osnovne šole, ki se je do neke mere valil že pred mojim prihodom na zavod.

V septembru (isti mesec, kot sem se zaposlila) je že bilo srečanje ravnateljev. V portoroškem avditoriju se je trlo ravnateljev, ki so se zanimali za novost. Bila sem pred izjemno zahtevno nalogo, kajti odziv ravnateljev je bil, da se je na projekt prijavilo preko sto osnovnih šol (nekako četrtnina). Prav ta projekt me je prevzel, da sem ga sprejela in urejala z največjo preudarnostjo in riziki, kar sem

jih premogla. Uspeh ni izostal. Učitelji so bili uspešni in po treh letih projekta smo vplivali na spremembo pravilnika (leta 1995).

Sodelovala sem s svetovalci za razredni pouk. Še posebej pa se moram zahvaliti za podporo pri začetnem uvajanju učiteljici Ireni Novak iz osnovne šole Polje pri Ljubljani, ki mi je zaupala in verjela v uspeh projekta. Spoznanja smo popisali v snopičih Opisno ocenjevanje nižjih razredih osnovne šole. V zadnjem obdobju projekta se nam je pridružila skupina strokovnjakov za učenje otrok s posebnimi potrebami, med njimi kolegica Marija Heberle Perat in dr. Mirko Galeša. Ni bilo vedno enostavno najti odgovorov na vprašanja, ki so se porajala v praksi, a smo se trudili, da so učitelji potegnili iz projekta tista spoznanja, ki so obogatila njihovo pedagoško komunikacijo v celotnem procesu preverjanja in ocenjevanja.

Razvojnoaplikativni projekti

V intenzivnem obdobju razvoja opisnega ocenjevanja nam je uspevalo, zato je po nekaj letih sicer pretrganega dela omenjeni projekt vplival na novega, razvojnoaplikativni projekt spreminjanja didaktike ocenjevanja znanja s kakovostnejšim medsebojnim povratnim informiranjem v formativnem spremljanju vzgoje in izobraževanja. Šole se vključujejo v mrežo za kakovostnejše formativno spremljanje razvoja učenja posameznega učenca v socialni učni skupini. Izjemne inventivne rešitve razvijajo učitelji vseh disciplin tudi na predmetni stopnji in v srednjih šolah, vedno bolj pa se za kakovostno spremljanje in pomoč pri prilagajanju na življenje posvečajo vzgojitelji/ce. Ta tematika je trd oreh spreminjanja samokulture presojanja in urjenja v samoregulaciji oz. samouravnavanju učenja, kot najfinejše oblike kreativnega prilagajanja oz. razvijanja uma hkrati.

Projektne dosežki in sama metodologija formiranja merjenja učenja je bila zanimiva tudi za tuje univerze in učitelje po svetu. Od Avstralije do Singapurja in Hong Konga, do Kitajske ter Kuala Lumpurja sem ponesla naša spoznanja in v Makedonijo. Več naših in tujih strokovnjakinj sem vnela za podiplomski študij iz tega tematskega področja, kar me izjemno veseli. Poleg študijskih srečanj so postali zanimivi tudi celjski mednarodni posveti o formativnem spremljanju, kjer je sodelovalo preko sto petdeset strokovnjakov. Naše delo podpira avstralski strokovnjak za razvoj kurikula, dr. Marsh Colin. Z nami je delil svoja znanja in prepričanje o koristnosti formativnega spremljanja dr. Poul Black iz Velike Britanije. Za formativno spremljanje sem navdušila kolegico Roslino Jakub iz Kuala Lumpurja. Z nami ves čas sodeluje mag. Gorica Mickovska iz Makedonije. Kako je s formativnim spremljanjem v Hong Kongu, nas je seznanil dr. Nicolas Pang. Vsi sodelavci so bili navdušeni nad našimi rezultati projekta, nam pa je njihova povratna informacija pomembno vodilo pri razvoju sistema ocenjevanja znanja.

Inovacijski projekti

Z leti so razvojni projekti dvignili samozavest in omogočili bogate izkušnje strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju. Opogumili so se za raziskovanje lastne prakse. Ob strokovni pomoči konzulentov sami razvijajo didaktične novotarije. Inovacijski projekti Zavoda RS za šolstvo v sodelovanju z vzgojnoizobraževalnimi institucijami in Ministrstvom za šolstvo in šport so ena najbolj

priljubljenih oblik usposabljanja strokovnih delavcev v šolstvu in hkrati ena najcenejših variant. Bistveno pa je, da so novosti resnične in da se izvajajo neposredno v vzgojnoizobraževalnem procesu. Ideje tako ne zastarajo, ampak se medijo, strokovno oplemenitijo in vključijo v življenje in šolsko delo.

V obdobju desetih let ves čas tretjina vzgojnoizobraževalnih institucij s pomočjo akcijskega raziskovanja odkriva, »Kako bolje?«. Nekateri vztrajajo po več let. Na spletnih straneh je od leta 2004 moč najti izjemne rešitve »iz prakse za prakso«. Inovacijski projekti osrečujejo odkritelje didaktičnih novosti in njihove otroke. Običajno prejemajo podporo vodstva in kolegov, kar pomeni, da pridobijo na samozavesti, napredujejo v nazive in kar nekaj kolegov je prevzelo vodstvo v vzgojnoizobraževalnih institucijah, ker so dobili trden vpogled v vzgojnoizobraževalni proces. Veliko inovatorjev se je vpisalo podiplomski študij, kar me izjemno veseli, saj so to dokazi, da je vredno spremljati razvoj strokovnih delavcev in jim po potrebi nuditi celovito strokovno podporo.

Inovacijski projekti ponujajo strokovnim delavcem ustvarjalno učenje in na ta način neposredno ustvarjalno življenje, zato so tako izjemno priljubljeni. Ko se vanje vključijo, ostajajo z nami, ali kot nosilci projektov, ali v vlogi izjemnih konzulentov. Delo na tem področju je izjemno zahtevno, tankočutno, a tudi izjemno plemenito. Nataša Malovrh vsa leta izjemno natančno izvaja celotno tehnično podporo, za kar sem ji še posebej hvaležna. Nasploh sva z Natašo v vseh letih sodelovanja oblikovali izjemen profesionalni odnos, ki nama omogoča kakovostno uresničevanje ciljev inovacijskih projektov.

Direktorovanje

Svež je spomin na izkušnjo strokovnega direktorovanja, ki sem jo štiri leta delila na zavodu, s še enim direktorjem, mag. Gregorjem Mohorčičem in z vodji centrov: dr. Aco Cankarjem, dr. Silvo Kos Knezevo, dr. Majdo Naji, dr. Amalijo Žakljevo in Natalijo Ornik Vovkovo ter z vsemi pedagoškimi svetovalci skupaj, dokler delovno mesto ni bilo ukinjeno. Zavod smo intenzivno promovirali doma in izven Slovenije, izjemno uspešno. Med kolegi sem se preizkusila v »rajdanju« človeških sil. Spoznavala sem razlike in prepletenost med vodenjem in organiziranjem. Z veliko željo po kakovostnem sodelovanju in razvoju sem doživljala in so-vodila zavod kot okretno več pogonsko silo, ki lahko ima izjemen vpliv na razvoj in delovanje strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, če si tako vizijo oz. cilj zastavi. Vizija, »Sodelovanje za razvoj«, je izjemno aktualna in še bolj sedaj, ko se podpira trajnostni razvoj v vseživljenjskem obdobju človeka. Zavod RS za šolstvo lahko ostane večten (kot je pred leti napovedala direktorica, ga. Branka Lovrečič), če uspešno promovira oblike sodelovanja za trajni razvoj globalne družbe.

Dr. Natalija Komljanc

V Ljubljani, 16.12.2011

